

Ks. JACEK KRZESIŃSKI¹
UKSW WARSZAWA

LITURGICZNE WSPOMNIENIE ŚW. JACKA

Treść: Wstęp; 1. Życie św. Jacka; 2. Teksty euchologiczne; 3. Teksty biblijne; 4. Liturgia godzin, Zakończenie; Streszczenie; Summary: *Liturgical memorial of s. Hyacinth*; Bibliografia.

Słowa kluczowe: Św. Jacek, formularz mszalny o św. Jacku, Liturgia godzin na wspomnienie św. Jacka, euchologia.

Keywords: Saint Hyacinth, formulas mass of Siant Hyacinth, Liturgy of the Hours for the memorial of Saint Hyacinth, euchology.

Wstęp

Zbawcze Misterium Chrystusa wypełnia się w życiu świętych. Oni pozytywnie odpowiedzieli na Chrystusowe wezwanie, by „zaprzeć się siebie, wziąć swój krzyż i pójść za Nim” (por. Mt 16,24). Świętych wspominamy w dniu ich śmierci, ponieważ to ona jest ostatecznym zjednoczeniem ze zmartwychwstałym Panem².

---

¹ JACEK KRZESIŃSKI, prezbiter archidiecezji gnieźnieńskiej. Studia teologiczne ukończył w Prymasowskim Wyższym Seminarium Duchownym w Gnieźnie (2000-2006), filia UAM w Poznaniu. Zwieńczył je tytułem magistra na podstawie pracy pt. *Liturgii Światła Wigilii Paschalnej*. Święcenia prezbiteratu przyjął w 2007 roku. W latach 2010-2014 odbywał studia doktoranckie na UKSW w Warszawie. W 2013 roku uzyskał licencjat kanoniczny z liturgiki. Obecnie jest wikariuszem i katechetą w parafii MB Szkaplerznej w Golinie. ORCID: 0009-0002-7872-6971.

² Por. D. BRZEZIŃSKI, „*Chrystus wczoraj i dziś i na wieki*”. *Anamnetyczny wymiar roku liturgicznego*, Toruń 2010, s. 531.

Pierwotnym tytułem świętości była śmierć męczeńska, z czasem jednak, gdy ustały masowe prześladowania, ideałem ucznia Chrystusa stał się wyznawca³. Surowa asceza, mężne znoszenie cierpień, służba innym, dziewictwo, bezkompromisowość wobec zła, rezygnacja z życia czynnego, na korzyść życia pustelniczego lub praca misyjna, głoszenie Ewangelii i przewodzenie wspólnotom wiernych, kontemplacja i modlitwa, gorliwość i pracowitość, ubóstwo i posłuszeństwo, stały się cechami wytyczającymi nowe drogi świętości⁴.

Liturgiczne wspomnienie św. Jacka przypada w liturgii Kościoła 17 sierpnia. Nie jest to *dies natalis*, ponieważ zmarł On 15 sierpnia 1257 roku. W *Martyrologium Rzymskim* przy Jego imieniu znajdziemy tytuł świętości – dopowiedzenie: „wyznawca Zakonu Kaznodziejskiego”⁵. We współczesnych księgach liturgicznych zamieszczono dopisek „prezbiter”⁶, zaś w przedsoborowych tekstach liturgicznych określano Go mianem „wyznawcy”⁷. Wspomnienie św. Jacka, ze względu na uroczystość Wniebowzięcia NMP, obchodzone 16 lub 18 sierpnia, obecnie 17 sierpnia⁸. W większości diecezji w Polsce jest to wspomnienie obowiązkowe. W myśl zasady zawartej w Konstytucji *Sacrosanctum Concilium* kult św. Jacka ma charakter partykularny⁹. Oddajemy Mu cześć w Polsce i w zakonie dominikańskim. Św. Jacek jest głównym patronem metropolii katowickiej, dlatego tam Jego wspomnienie ma rangę uroczystości. Należy On także do grona patronów archidiecezji krakowskiej, gdzie Jego wspomnienie w liturgii obchodzone jest jako święto¹⁰.

W niniejszym artykule najpierw zostanie ukazany krótki rys biograficzny św. Jacka Odrowąża. Następnie zaprezentowane zostaną teksty mszalne i brewiarzowe z Jego liturgicznego wspomnienia. Podjęte studium będzie próbą odczytania życia Świętego w świetle tekstów liturgicznych.

³ Por. *Tamże*, s. 538.

⁴ Por. *Tamże*, s. 540.

⁵ *Martyrologium Rzymskie oraz elogium Świętych i błogosławionych z niektórych Martyrologium Zakonnych*, tłum. P. Turbak. Kraków 1967, s. 235.

⁶ *Mszal Rzymski dla diecezji polskich* [dalej: MR], Poznań 2010, s. 172’.

⁷ *Mszal Rzymski* (Przekład i objaśnienia opracowali O.O. Benedyktyni z Opactwa Tynieckiego), Poznań 1963 [dalej: MB], s. 1063.

⁸ H. FROS (red.), *Martyrologium czyli wspomnienia świętych przypadające na poszczególne dni roku*, Warszawa 1984, s. 173.

⁹ Por. SOBÓR WATYKAŃSKI II, Konstytucja *Sacrosanctum Concilium* [dalej: KL], nr 111.

¹⁰ Por. J. NOWAK, *Komentarz do Ogólnych norm roku liturgicznego i kalendarza*, Poznań 2021, s. 136-137.

1. Życie św. Jacka

Źródła, z których możemy zaczerpnąć wiedzę o życiu św. Jacka są bardzo skąpe¹¹. Niemniej niedawny jubileusz 800. lecia istnienia Zakonu Kaznodziejskiego na ziemiach polskich stał się okazją do ponownego odczytania tychże źródeł, co sprawiło, że zestawienie ich z innymi tekstami dało znacznie poszerzony obraz życia św. Jacka¹². Podstawowym źródłem wiadomości o życiu Świętego jest relacja lektora Zakonu Dominikańskiego, Stanisława, który życie św. Jacka spisał w dziele: *De vita et miraculis sancti Hiacynti Fratrum Praedicatorum*¹³. Pionierskość tego dzieła, widoczna w pragnieniu ukazania życia Świętego w sposób chronologiczny, przyniosła odmienny do zamierzonego skutek, ze względu na liczne błędy. Doprowadziły one do podważenia wiarygodności tego źródła¹⁴. Jego szczegółowa analiza nie jest jednak przedmiotem podjętego studium.-

W *Mszale Rzymskim dla diecezji polskich* oraz w IV tomie *Liturgii godzin* znajdujemy pod datą 17 sierpnia, prawie jednobrzmiący dla obu ksiąg biogram św. Jacka¹⁵: „Św. Jacek urodził się w Kamieniu na Śląsku pod koniec XII wieku. Po studiach w Paryżu i Bolonii został kapłanem i kanonikiem krakowskim. Towarzysząc biskupowi Iwonowi do Rzymu, zetknął się ze św. Dominikiem i razem z bł. Czesławem przyjął od niego habit. Wróciwszy do Krakowa założył tam pierwszy klasztor dominikanów w Polsce. Z Krakowa podejmował liczne wyprawy misyjne na Ruś, do Prus i na pogranicze Litwy. Wyniszczony pracą umarł w Krakowie w dniu Wniebowzięcia NMP w 1257 roku. Relikwie spoczywają w kościele dominikanów w Krakowie”¹⁶.

Jacek przyszedł na świat ok. 1200 roku (dawniejsi historycy przyjmowali rok 1183¹⁷) w Kamieniu Śląskim (Śląsk Opolski). Pochodził z rodu Odrowążów linii śląskiej¹⁸. Jacek pochodził z Opolszczyzny, która podlegała diecezji wrocławskiej. Prawdopodobnym jest, że biskup krakowski Iwo, ze względu na związki rodowe, zaprosił Jacka do Krakowa i zatroszczył się o Jego formację i rozwój¹⁹. Biogram

¹¹ H. FROS, *Wprowadzenie do Mszy o świętych*, cz. 2, Warszawa 1982, s. 168.

¹² Godne polecenia jest tu opracowanie Jana Andrzeja Spieża OP, *Święty Jacek Odrowąż*, Poznań 2016.

¹³ *Liturgia godzin. Codzienna modlitwa Ludu Bożego* [dalej: LG], t. IV, Poznań 1988, s. 1081-1083.

¹⁴ J.A. SPIEŻ, *Święty Jacek Odrowąż*, s. 7.

¹⁵ Drobną różnicą dotyczy dopowiedzenia, w brewiarzu: „założył tam pierwszy w Polsce klasztor dominikanów”; w *Mszale*: „założył tam pierwszy klasztor dominikanów w Polsce”.

¹⁶ MR, s. 172; LG, s. 1080.

¹⁷ J.A. SPIEŻ, *Święty Jacek Odrowąż*, s. 12.

¹⁸ A. WITKOWSKA, *Jacek Odrowąż, Hiacynt*, w: S. Wielgus i in. (red.), *Encyklopedia Katolicka*, t. 7, Lublin 1997, kol. 640.

¹⁹ J.A. SPIEŻ, *Święty Jacek Odrowąż*, s. 13.

podaje, że Jacek został kapłanem i kanonikiem krakowskim, znajdując się tym samym w gronie najbliższych współpracowników biskupa. Fakt wysoce prawdopodobny, gdyż znane są z tego czasu przypadki, nawet liczne, gdy biskupi otaczali się młodymi doradcami²⁰.

Kolejna ważna informacja dotyczy podróży do Rzymu. Tam doszło do spotkania ze św. Dominikiem. Wydarzenie to zastało opisane przez lektora Stanisława. Biskup Iwo prosił św. Dominika o przysłanie do Krakowa dominikanów, czego Ten nie mógł spełnić, ponieważ nie miał braci. Jednocześnie wprost odpowiedział biskupowi: „Jeżeli macie takich, którzy mili są Bogu i wstąpiłoby do mego zakonu, przyjmę ich”. Biskup z wielkim poświęceniem ofiarował mu trzech: Jacka, Czesława i Hermana. Po okresie przygotowania zostali oni wysłani do Polski²¹. W Krakowie powstanie wówczas pierwszy klasztor dominikański założony przez św. Jacka.

Biogram, oprócz podania podstawowych informacji o życiu św. Jacka, zwraca uwagę na dwa aspekty Jego działalności. Pierwszym jest założenie klasztoru w Krakowie (nie był to jedyny klasztor założony przez św. Jacka), drugim – podejmowanie misji ewangelizacyjnych. Te dwa aspekty znajdują odbicie w tekstach liturgicznych. Niezwykle ważną drogą świętości św. Jacka była Jego działalność misyjna, ewangelizacyjna. W biogramie wyszczególniono miejsca tej działalności: Ruś, Prusy i pogranicze Litwy. Krótka informacja o życiu Świętego została zakończona datą i miejscem śmierci. Znajdziemy tam wzmiankę podkreślającą wielką gorliwość św. Jacka: „wyniszczony pracą”. Święty umiera w Krakowie, w Uroczystość Wniebowzięcia NMP w 1257 roku. Jego relikwie spoczywają w kościele dominikańskim pw. Świętej Trójcy w Krakowie. Niemalże od razu po śmierci otoczono go czcią, z czasem także pięknymi legendami. Kanonizował Go papież Klemens VIII w 1594 roku.

2. Teksty eucharystyczne

Zestawiając teksty eucharystyczne ze wspomnienia św. Jacka z czasów przed-soborowych i posoborowych zauważymy, że zostały one zmienione. Teksty sprzed II Soboru Watykańskiego znajdziemy w *Mszale Rzymskim* wydanym dla potrzeb wiernych w opracowaniu O.O. Benedyktynów²², powtórzone w *Mszale Rzymskim łacińsko-polskim*²³, z którego przez kilkanaście (w niektórych miejscach nawet kilkadziesiąt) lat sprawowano liturgię mszy świętej. Obydwie księgi zawierają dwie kolumny: wewnętrzną dla tekstów łacińskich i zewnętrzną dla tekstów polskich.

---

²⁰ *Tamże*, s. 14.

²¹ *Tamże*, s. 16.

²² MB, s. 1063-1065.

²³ *Mszal Rzymski łacińsko-polski* [dalej: MP], Paris 1968, s. 325*-327*.

Teksty łacińskie pozostały (z drobnymi różnicami) te same w obu księgach. Teksty polskie mają inne tłumaczenie. Teksty posoborowe znajdziemy w *Mszale Rzymskim dla diecezji polskich*²⁴.

Patrząc na dokonane zmiany zauważymy, że teksty posoborowe zostały pozbawione elementów nawiązujących do legend dotyczących św. Jacka. Znajdziemy tu echo myśli Ojców Soborowych, którzy wskazując kierunki reformy *Liturgii godzin* polecieli, aby „żywoty świętych podać zgodnie z prawdą historyczną”²⁵. Dotyczy to oczywiście tekstów brewiarzowych, ale zamysł wydaje się być konieczny w zastosowaniu także do tekstów formularzy mszy o świętych, w których znajdują się odniesienia do ich życia i zasług. Tym samym, widzimy to również w odniesieniu do tekstów eucharystycznych na wspomnienie św. Jacka, zmieniło się rozumienie, a na pewno ukazywanie świętości, nie jako zdolności do czynienia rzeczy nadzwyczajnych, ale wiernego wypełniania woli Bożej i kroczenia za Chrystusem. „Pochwycony raz przez Chrystusa”, chrześcijanin „powinien mieć udział w Jego cierpieniach i w śmierci po to, by dojść do Jego zmartwychwstania” (Flp 3,10-14)²⁶.

Formularze mszalne przed- i posoborowe podkreślają działalność misyjną św. Jacka, widząc w Nim ewangelizatora wielu narodów. Kościół zawsze uznawał głoszenie Ewangelii za swoje podstawowe zadanie. Nowo powstające Kościoły jednocześnie tworzyły własne struktury i podejmowały misje. Kościół w Polsce w swoich nowo ukonstytuowanych strukturach przygotowywał misjonarzy dla Pomorza, Prusów, Jadzwingów²⁷. W tym względzie życie i działalność św. Jacka są imponujące i ważne, ponieważ był On pierwszym misjonarzem, nie tylko z terenów Polski, ale pierwszym Polakiem.

Teksty przedsoborowe na wspomnienie św. Jacka znajdują liczne odniesienia do postaci Świętego.

Antyfona na wejście w tym formularzu została zaczerpnięta z Mądrości Syracha (Syr 24,2-4) w tłumaczeniu Wulgaty: „In ecclesis Altissimi aperuit os suum et in medio populi exaltabitur: in multitudine electorum habebit laudem, et inter benedictos benedicetur. (T. P. Alleluia, alleluia.) Ps. Benedicam Dominum in omni tempore: semper laus eius in ore meo. V. Gloria Patris, et Filii, et Spiritui S.”²⁸ Tłumaczenie mszału: „W kościołach Najwyższego otworzy swoje usta i wśród narodu będzie wywyższony; wśród wielu wybranych będzie miał chwałę i między błogosławionymi

²⁴ MR, s. 172’-173’.

²⁵ KL, nr 92c.

²⁶ Por. J. VAULX, *Święty*, w: X. LEON-DUFOUR (red.), *Słownik Teologii Biblijnej*, Poznań 1994, s. 977.

²⁷ Por. H. FROS, *Wprowadzenie do Mszy o świętych*, cz. 2, s. 168.

²⁸ MB, s. 1063.

będzie błogosławiony. (O. W. Alleluja, alleluja.) Ps. W każdym czasie będę błogosławił Panu; na ustach moich zawsze Jego chwała. V. Chwała Ojcu”²⁹.

W tłumaczeniu z języka hebrajskiego tekst ten mówi o mądrości. Mądrość utożsamiana jest ze słowem Bożym. Przywołanie tego fragmentu można odnosić do działalności ewangelizacyjnej Świętego. W przystosowanym tekście Wulgaty (po zmianach gramatycznych) zastosowano go w tekstach mszalnych o św. Jacku³⁰.

We współczesnym mszale antyfony na wejście została zaczerpnięta z Psalmu 96: „Głoście chwałę Boga wśród wszystkich narodów, rozgłaszajcie Jego cuda pośród wszystkich ludów, bo Pan jest wielki, godzien wszelkiej chwały” (Ps 96(95),3-4)³¹. Wołanie psalmisty wypełniło się w życiu Świętego, który choć oczywiście nie dotarł do wszystkich ludów i narodów, istotnie ewangelizował w kilku odległych od siebie krainach³².

Kolekta: „Deus, qui beatum Hyacinthum Confessorem tuum in diversis nationum populis operum sanctitate, et miraculorum gloria fecisti conspicuum: da nobis; ut eius in melius reformemur exemplis. et in adversis protegatur auxiliis. Per Dominum nostrum”³³. W tłumaczeniu mszalnym: „Boże, Ty wśród rozmaitych narodów i szczepów wślawiłeś świętego Jacka, Twego Wyznawcę, świętymi czynami i rozgłosem cudów, spraw, aby jego przykład zmieniał nas na lepsze, a jego opieka chroniła nas wśród przeciwności. Przez Pana naszego Jezusa Chrystusa”³⁴.

Oracja ta czerpie z tekstów wcześniejszych mszałów, szeregując je w długim ciągu³⁵. Przywołana zostaje w niej działalność misyjna św. Jacka, potwierdzona świętymi czynami i rozgłosem cudów. Takie tłumaczenie znajdujemy w „Mszale benedyktyńskim”, teksty oficjalnych ksiąg liturgicznych oddawały to inaczej, mówiąc o „świętości życia i darze czynienia cudów”³⁶. Tłumaczenie „benedyktyńskie” wydaje się bliższe oryginałowi³⁷. Cuda św. Jacka nabrały rozgłosu, ale nie były skutkiem nadzwyczajnego daru, ale znakiem potwierdzającym słowa.

Druga część modlitwy to wezwania błagalne. Najpierw, aby przykład świętości życia Jacka przyczynił się do naszego wzrostu w doskonałościach, dalej często powtarzany w ówczesnych modlitwach zwrot – prośba o ochronę w przeciwnościach³⁸.

²⁹ *Tamże.*

³⁰ Por. H. FROS, *Wprowadzenie do Mszy o świętych*, cz. 2, s. 169.

³¹ MR, s. 172’-173’.

³² Por. H. FROS, *Wprowadzenie do Mszy o świętych*, cz. 2, s. 170.

³³ MB, s. 1063-1064.

³⁴ *Tamże.*

³⁵ Por. H. FROS, *Wprowadzenie do Mszy o świętych*, cz. 2, s. 169.

³⁶ MP, s. 325*.

³⁷ H. FROS, *Wprowadzenie do Mszy o świętych*, cz. 2, s. 170.

³⁸ *Tamże.*

Tekst współczesny: „Wszechmogący, wieczny Boże, dzięki Twojej łasce święty Jacek przez wytrwałe głoszenie Ewangelii odnowił i umocnił w wierze wiele narodów, za jego wstawiennictwem pomnóż naszą wiarę, abyśmy byli zdolni pracować dla Twojej chwały i zbawienia ludzi. Przez naszego Pana Jezusa Chrystusa, Twojego Syna, który z Tobą żyje i króluje w jedności Ducha Świętego, Bóg, przez wszystkie wieki wieków”³⁹.

Tekst wskazuje na łaskę Bożą jako źródło świętości i wszelkiego działania. To dzięki niej św. Jacek odznaczał się wytrwałością w głoszeniu Ewangelii, co przyniosło odnowienie i umocnienie w wierze wielu narodom. Po przypomnieniu świętości Jego życia, następuje prośba, która brzmi paralelnie do wspomnienia życia. Głoszenie Ewangelii w życiu Jacka prowadzi nas do prośby o pomnożenie naszej wiary, z której będzie wypływać wszelka działalność dla Bożej chwały i zbawienia ludzi.

Modlitwa nad darami: „Sacras hostias; Dornine, interrcntu dignissimae Matris. intrepidus super aquas ambulator beatus Hyacinthus ante conspectum divinae tuae maiestatis deferat: et ad salutem nostram delatas, benignus acceptare digneris. Per Dominum nostrum”⁴⁰. Tłumaczenie mszalne: „Panie, niech święty Jacek, który nieustraszenie stąpił po wodzie pod opieką Najświętszej Matki przedstawi przed obliczem boskiego majestatu Twego świętą ofiarę, Ty zaś przedstawioną dla naszego zbawienia racz przyjąć łaskawie. Przez Pana naszego Jezusa Chrystusa”⁴¹.

Modlitwa ta jest nawiązaniem do legendy, jakoby św. Jacek uciekając z Kijowa, wobec groźby najazdu tatarskiego, zabrał ze sobą monstrancję z Najświętszym Sakramentem. Opuszczając kościół miał usłyszeć głos Matki Najświętszej, czyniącej Mu wyrzut, że pozostawia Jej wizerunek. Powrócił zatem, zabrał figurkę Matki Bożej i z nią mógł przejść suchą nogą po rozlanych wodach⁴². Zatrzymując się chwilę przy tym opowiadaniu dostrzeżemy, że w legendzie tej nie tyle należy szukać faktów historycznych, ile pewnego rysu pobożności św. Jacka. Legenda, która powstała stosunkowo późno, jest jedynym świadectwem obecności św. Jacka w Kijowie. Sam pobyt w tym mieście jest natomiast możliwy. Mało prawdopodobne jest, ze względu na topografię miasta, aby dominikanie musieli uciekać przed najazdem Mongołów w 1240 roku przez Dniepr⁴³.

Sama figura, którą mógł nieść św. Jacek, nie była prawdopodobnie rozmiarów figur, jakie dziś otaczamy czcigł w naszych kościołach, gdyż takich nie mogłoby być

³⁹ MR, s. 173’.

⁴⁰ MB, s. 1065.

⁴¹ *Tamże*.

⁴² H. Fros, *Wprowadzenie do Mszy o świętych*, cz. 2, s. 170.

⁴³ J.A. SPIEŻ, *Święty Jacek Odrowąż*, s. 72.

w Kijowie. Była to raczej mała figurka, jaką ówczasie noszono z pobożności⁴⁴. Legenda natomiast ukazuje nam szczególny rys pobożności św. Jacka, bardzo zbieżny z duchowością Zakonu Dominikańskiego: kult Najświętszego Sakramentu i cześć Matki Bożej. Legenda rezonuje do dziś, czego potwierdzeniem są wizerunki św. Jacka, na których przedstawiany jest On z monstrancją i figurką Maryi⁴⁵. Legenda stała się kluczem do czytania tej ikony. Myślimy o Jacku jako obrońcy, ale możemy także zobaczyć w ikonie Świętego, tego, który przynosi nam to, czym sam swoje życie wypełnia: Najświętszy Sakrament i pobożność maryjną. W dalszej części modlitwy nad darami, prosimy, aby św. Jacek przedstawił Bogu świętą ofiarę, a Bóg, dzięki Jego wstawiennictwu przyjął ją na swoją chwałę.

Tekst współczesny: „Wszchemogący Boże, wejrzyj na dary, które składamy w dniu świętego Jacka, i spraw, abyśmy przez święte życie naśladowali misterium męki Pańskiej, które sprawujemy. Przez Chrystusa, Pana naszego”⁴⁶.

Współczesny tekst nie nawiązuje do legend, ale tym samym staje się znacznie uboższy w treści. Modlitwa nie czyni żadnych odniesień do życia św. Jacka. Wymienia Go jedynie z imienia. Jest prośbą o naśladowanie sprawowanego misterium męki Pańskiej. Choć nie wprost może to być aluzja do św. Jacka, który misterium męki Pańskiej naśladował w swojej świętości, nie przez męczeństwo, ale przez surowość życia i gorliwość apostołską.

Jako prefację mszał wskazuje „Prefację o świętych Pasterzach”. Wychwalamy w niej gorliwość świętego, a także wskazujemy owoce, jakie w naszym życiu może przynosić świętość tych, których wspominamy: „ich przykład umacnia nas w dobrym życiu, ich słowa nas pouczają, a ich wstawiennictwo wyprasza nam Bożą opiekę”⁴⁷.

Antyfona na komunie: „Dilectus meus candidus et rubicundus: manus eius tornatiles, plene hyacinthis. (T. P. Alleluia.)”⁴⁸. Tłumaczenie mszalne: „Miły mój biały i rumiany, ręce jego toczony, pełne hiacyntów. (O. W. Alleluja.)”⁴⁹. Antyfona to dwa wersety z Pieśni na Pieśniach (Pnp 5,10.14). Skojarzenie tekstu pojawia się wskutek brzmienia imienia Świętego. Jacek to w języku łacińskim *Hiacinthus*. W dziele lektora Stanisława czytamy: „wyraz *Jacingtus* znaczy drogocenny kamień, który jest lśniący, błękitny, podobny do złota i bardzo twardy. I św. Jacek również

⁴⁴ *Tamże*, s. 72-73.

⁴⁵ J. MARECKI, L. ROTTER, *Jak czytać wizerunki świętych. Leksykon atrybutów i symboli hagiograficznych*, Kraków 2009, s. 291.

⁴⁶ MR, s. 173’.

⁴⁷ *Tamże*, s. 90*.

⁴⁸ MB, s. 1065.

⁴⁹ *Tamże*.

jaśniał przez głoszenie ewangelicznej nauki, był błękitny przez swą świętość życia i bardzo wytrwały w krzewieniu wiary katolickiej⁵⁰. Antyfona mówi nam niejako, że samo imię wyraża istotę jego powołania⁵¹.

W „Mszałe Paryskim” znajdujemy inną antyfonę na komunię: „Gustate et videte, quoniam suavis est Dominus; beatus vir qui sperat in eo” [„Skosztujcie i zobaczcie, jak Pan jest dobry, szczęśliwy człowiek, który Mu ufa” (Ps 33,9)]⁵². Być może jej pojawienie się było zainspirowane modlitwą po komunii (którą omówimy poniżej). Antyfona ze względu na moment mszy św. wydaje się szczególnie pasować. Bardzo dobrze wpisuje się w obrzęd Komunii św., ale nie ma szczególniejszych związków ze św. Jackiem.

Tekst współczesny: „Pan wysłał uczniów, aby wszędzie głosili: Przybliżyło się do was Królestwo Boże” (por. Łk 10,1.9)⁵³. Antyfona, trafnie odnosząc się do działalności misyjnej uczniów, czyni analogię do życia i działalności św. Jacka. Tak jak uczniowie, tak również Jacek głosił królestwo Boże.

Modlitwa po komunii: „Quos ineffabili suavitate Corporis et Sanguinis tui, Domine, recreasti: quaesumus; ut beati Hyacinthi piis precibus adiutos ad aeternam facias pervenire laetitiam: Qui vivis”⁵⁴. Tłumaczenie mszalne: „Pokrzepieni niewypowiedzianą słodyczą Ciała i Krwi Twojej, prosimy Cię, Panie, spraw, byśmy doszli do wiekuistej radości wsparci pobożnymi modlitwami świętego Jacka: Który żyjesz”⁵⁵.

Modlitwa po komunii zdaje się nawiązywać do antyfony z „Mszału Paryskiego” – zaczerpniętej z psalmu 33. (Chociaż jak pokazaliśmy pojawia się w tekstach przed nią). „Skosztujcie i zobaczcie jak dobry jest Pan” (Ps 33,9). Eucharystia pozwala zakosztować tej słodyczy. Modlitwa przywołuje wstawiennictwo św. Jacka (jego pobożne modlitwy), aby mieć udział w wiekuistej radości, by to, co antycypujemy w znakach chleba i wina stało się kiedyś udziałem w uczcie niebiańskiej.

Tekst współczesny: „Panie, nasz Boże, święty Jacek całe swoje życie poświęcił głoszeniu prawdziwej wiary, mocą Najświętszego Sakramentu utwierdź nas w tej wierze, abyśmy wszędzie wyznawali ją słowami i czynami. Przez Chrystusa, Pana naszego”⁵⁶.

⁵⁰ J.A. SPIEŻ, *Święty Jacek Odrowąż*, s. 60.

⁵¹ Słowo Hiacynt pojawia się w tekście Wulgaty i polskim tłumaczeniu ks. Jakuba Wujka. Współczesne teksty: tekst Biblii Tysiąclecia mówi o topazie.

⁵² MP, s. 326*.

⁵³ MR, s. 173’.

⁵⁴ MB, s. 1065.

⁵⁵ *Tamże*.

⁵⁶ MR, s. 173’.

Oracja ta ukazuje św. Jacka jako ewangelizatora całkowicie poświęconego dziełu krzewienia wiary. Po wspomnieniu Świętego modlitwa przechodzi w prośbę, aby Najświętszy Sakrament (w domyśle: który przyjęliśmy) umocnił nas w wierze i pozwolił przynosić jej owoce poprzez słowa i czyny.

3. Teksty biblijne

W *Lekcjonarzu mszalnym* znajdujemy pod datą 17 sierpnia teksty przygotowane na wspomnienie św. Jacka: dwa czytania, psalm, aklamację i Ewangelię; z zastrzeżeniem, by w kościołach, w których nie celebruje się uroczystości wybrać jedno czytanie przed Ewangelią⁵⁷. Jako pierwsze czytanie zamieszczono fragment Księgi proroka Izajasza (Iz 61,1-3a) – *Pan mnie namaścił i posłał głosić dobrą nowinę*. Następnie psalm 40 (Ps 40(39), 2 i 5. 7-8a. 8b-10) z refrenem: „Przychodzę, Boże, pełnić Twoją wolę” (por. Ps 40(39),8a i 9a). Drugie czytanie to fragment z Drugiego Listu Świętego Piotra Apostoła (2P 1,2-11) – *Dary Boże wezwaniem do świętości*. Śpiew przed Ewangelią został zaczerpnięty z odczytywanego fragmentu Ewangelii (por. Mk 1,17). Perykopa ewangeliczna to relacja św. Marka o powołaniu pierwszych uczniów (Mk 1,14-20) – *Uczynię was rybakami ludzi*.

Pierwsze czytanie (Iz 61,1-3a), to fragment hymnu o Słudze Jahwe. Prorok Izajasz miał szczególną misję podniesienia na duchu wygnańców⁵⁸. Zwraca się on do ludzi najbardziej dotkniętych trudnościami, które pewnie w większości nie są skutkiem ich winy. To ludzie uciemiężeni, ale ufni w Bożą pomoc. Tytuł z lekcjonarza, a jeszcze bardziej treść perykopy, sugeruje, że Bóg nie tylko o nich nie zapomniał, ale nadto sam namaszcza i posyła do nich proroka, aby niósł im dobrą nowinę.

Warto wspomnieć, że fragment ten odnosi do siebie Chrystus Pan, na progu swojej publicznej działalności (Łk 4,18-21), mówiąc: „Dziś spełniły się te słowa, któreście słyszeli” (Łk 4,21). Słowa te odnoszone będą do wszystkich apostołów i uczniów, także tych późniejszych, o ile pełnią zadania i uczestniczą w posłannictwie samego Chrystusa⁵⁹.

Św. Jacek jako członek zakonu dominikańskiego i założyciel pierwszych klasztorów w Polsce jest tym, który został wybrany i niejako „namaszczonej” zarówno przez założyciela zakonu św. Dominika, biskupa Iwo Odrowąża, ale także Stolicę Apostolską, do pełnionych zadań, nie tylko misyjnych. Można tu przywołać liczne przywileje, inaczej mówiąc, prawo wykonywania zadań szczególnych, jakie

---

⁵⁷ *Lekcjonarz mszalny*, t. VI. *Czytania w mszach o świętych*, Poznań 2019, s. 345-348.

⁵⁸ Por. H. Fros, *Wprowadzenie do Mszy o świętych*, cz. 3, s. 150.

⁵⁹ Por. *Tamże*, s. 151.

otrzymali dominikanie. Wynikały one ze szczególnego zaufania i gorliwości, jakie towarzyszyły pierwszym braciom⁶⁰.

Następujący po czytaniu psalm (Ps 40(39), 2 i 5. 7-8a. 8b-10) ma również wydźwięk mesjanistyczny. Pierwsze wersety mówią o nadziei pokładanej w Panu, nadziei, która się spełnia. Pan okazuje swoją pomoc i łaskę. Ocalenie prowadzi do wdzięczności (dalsza część). Bóg nie chce jednak ofiar. Prawdziwą wdzięczność okazujemy Bogu, gdy jesteśmy gotowi pełnić Jego wolę. Ostatnia część ukazuje proroka, który odnajduje swoje życie w słowie Bożym, „w zwoju księgi jest o mnie napisane”. Radością staje się dla niego pełnienie woli Bożej, Prawo Boże, jest w jego sercu, bez strachu i wstydu głosi on sprawiedliwość Bożą.

W tym psalmie możemy odczytać życie św. Jacka, który po spotkaniu ze św. Dominikiem, z niezwykłym entuzjazmem i gorliwością podejmuje misję. Jest nie tylko ewangelizatorem, ale całe Jego życie jest skierowane ku Bogu i służbie Kościołowi. „Zawsze albo studiował, albo głosił kazania, albo słuchał spowiedzi, albo się modlił, albo odwiedzając chorych, słowem i przykładem budował bliźnich”⁶¹.

W uroczystość lub wtedy, gdy jako pierwsze czytanie wybiera się fragment Nowego Testamentu odczytuje się perykopę z Drugiego Listu Świętego Piotra (2P 1,2-11). Teksty zaczerpnięte z tej księgi pojawiają się stosunkowo rzadko⁶². Lekcja rozpoczyna się od pozdrowienia, które jest życzeniem, a jednocześnie staje się myślą przewodnią całego listu. Treść to kerygmat i katecheza, ukazujące działanie Boga, który objawia się, by ukazać swoje zamysły i obietnice. Odpowiedzią staje się wiara, ale konieczne jest także jej pielęgnowanie. Godne uwagi jest także użycie w tekście słów: „powołanie” i „wybór”, jako odpowiedź na łaskę Boga. Bóg wzywa oczekując odpowiedzi i zgody⁶³. Znakiem umocnienia w powołaniu, i wyborem tego powołania mógł być dla Jacka (bez pomijania całej jego duchowej drogi) moment, w którym otrzymuje błogosławieństwo od św. Dominika; wskazywany przez lektora Stanisława na wiosnę 1221 roku. Rozpoczyna się Jego powrót do Polski i cała działalność misyjna⁶⁴. Św. Jacek przynosi wówczas, jak przedstawia to lektor Stanisław, bullę protekcyjną⁶⁵.

Ewangelia i poprzedzający ją werset ukazują nam pierwsze powołania uczniów: Szymona i Andrzeja, którzy stają się „rybakami ludzi”. Św. Marek ukazuje

⁶⁰ Por. J.A. SPIEŻ, *Święty Jacek Odrowąż*, s. 26.

⁶¹ *Tamże*, s. 60-61.

⁶² Por. H. Fros, *Wprowadzenie do Mszy o świętych*, cz. 2, s. 171.

⁶³ *Tamże*, s. 172.

⁶⁴ J.A. SPIEŻ, *Święty Jacek Odrowąż*, s. 29.

⁶⁵ *Tamże*, s. 29.

także dalsze powołania: Jakuba i Jana. Pierwsze zaś słowa perykopy to początek działalności Jezusa i Jego wezwanie do nawrócenia, bo bliskie jest królestwo Boże. To wołanie towarzyszy wszystkim niosącym Ewangelię. Było ono obecne również w życiu św. Jacka. W dziele o życiu świętego Jacka, lektora Stanisława czytamy: „On, niby promień nowego słońca, rozproszył w Polsce ciemności grzechu, a serca Polaków oświecił światłem wiary. Światło dzienne przynosi ulgę w cierpieniach, budzi śpiących, każe śpiewać ptakom, a dzikie zwierzęta zapędza do ich kryjówek. Tak i święty Jacek, wysłany do Polski przez błogosławionego Dominika, wyzwolił Polaków z występków, obudził ich z uśpienia, skierował ku niebu i oswoił z władzy szatana”⁶⁶. Dzieło to ukazuje, że powołany jak apostołowie św. Jacek, jak rybak ludzi, pozyskał, tych których nauczał dla Chrystusa. Doprowadził do ich nawrócenia, niosąc światło wiary, przybliżył im Boże Królestwo kierując ku niebu i uwalniając z władzy szatana.

4. Liturgia godzin

Na liturgiczny obchód wspomnienia św. Jacka składają się nie tylko teksty mszalne, ale także oficjum brewiarzowe. Znajdujemy w nim trzy hymny: godziny czytań, jutrzni i nieszporów, antyfony do pieśni Maryi na I i II Nieszpory, antyfonę do pieśni Zachariasza, II czytanie w godzinie czytań z własnym responsorium oraz modlitwę dnia tożsamą z kolektą mszalną. W godzinie czytań jako I czytaniem należy posłużyć się fragmentem z Listu św. Pawła Apostoła do Filipian (Flp 3,7-4,1.4-9) – *Radujecie się zawsze w Panu* z Tekstów wspólnych o zakonnikach⁶⁷. W tym fragmencie wybrzmiewa konsekwentny wybór Chrystusa w życiu Apostoła Narodów.

W oficjum jako pierwszy zamieszczono tekst antyfony do pieśni Maryi na I Nieszpory: „Kto nie wyrzeka się wszystkiego co posiada, nie może być moim uczniem” (Łk 14,33)⁶⁸. Świadczenie radykalizmu w życiu św. Jacka znajdziemy w tekście żywota autorstwa lektora Stanisława: „surowość życia przejął jak ze źródła od św. Dominika”⁶⁹.

W godzinie czytań jako hymn wykorzystano pieśń o św. Jacku. Jest ona skierowana ku Bogu; przypomina się w niej i wychwala życie i dzieło św. Jacka. Pierwsza zwrotka mówi o miłości Świętego do Boga i Jego powołaniu. W drugiej słyszymy o podejmowanych trudach w dziele misyjnym. Trzecia ukazuje nam gorliwe serce św. Jacka, który jak św. Dominik pragnął zbawienia wszystkich ludzi i ich zbawieniu

---

⁶⁶ LG, s. 1081-1082.

⁶⁷ *Tamże*, s. 1619.

⁶⁸ *Tamże*, s. 1080.

⁶⁹ *Tamże*, s. 1082.

poświęcił swoje życie. Kolejna strofa wskazuje na bezinteresowność podejmowanych działań przez Świętego. Nagrodą jest sam Bóg i bliskość Maryi Panny. Piąta zwrotka nawiązuje do legendy o żeglowaniu na płaszczu (kapie). W czasie podróży misyjnej należało przepłynąć się przez rzekę. Jacek zrobił znak krzyża nad Wisłą i zachęcił braci, by poszli za nim po wodzie. Ponieważ nie odważyli się za nim pójść, wrócił do nich i „rzucił na wodę kapę, rozpostarł ją i powiedział do braci: Niech ona, najdrożsi synowie, będzie mostem Jezusa Chrystusa, po którym w Imię Jego przejdziemy tę olbrzymią rzekę. Płynęli więc do miasta na kapie pod kierownictwem św. Jacka”⁷⁰. Wspomnienie tej legendy przechodzi w prośbę, abyśmy również my szczęśliwie pod Jego przewodnictwem dotarli na brzeg wieczystej ojczyzny. Nie sposób uniknąć tu skojarzenia z życiem Chrystusa, gdy przyszedł do uczniów znajdujących się w łodzi krocząc po jeziorze, następnie zapraszając Piotra, by ten przyszedł do niego po wodzie (por. Mt 14,28). O ile podważa się prawdziwość legendy, o tyle nie podlega dyskusji ufność św. Jacka wobec Boga, czego znakiem miał być zapewne ów cud. Hymn kończy się wołaniem do Trójcy Świętej i dziękczynieniem za świętego Patrona.

W godzinie czytań jako II czytanie zamieszczono dzieło lektora Stanisława *Życie i cuda św. Jacka*. Jest to tekst będący podstawowym źródłem wiedzy o Świętym. Zostało ono spisane co najmniej sto lat po śmierci Świętego, ale jak przyjmują badacze powstało na podstawie zebranych świadectw. Jest to utwór hagiograficzny spisany dla podtrzymania kultu w związku z podjętymi staraniami o kanonizację Jacka⁷¹.

II czytanie odnosi do dzieła misyjnego św. Jacka prorocтва Izajasza „Naród kroczący w ciemnościach ujrzał światłość wielką” (Iz 9,1) oraz stworzenie światła na początku dziejów (Rdz 1,3). Przywołanie tych tekstów staje się aluzją do działalności Świętego, który narodom pogrążonym w mroku przyniósł światło wiary.

Kolejny akapit jest oryginalną analizą imienia: Jacek. Lektor Stanisław odnosi je do słowa łacińskiego Hiacynt oznaczającego kwiat i kamień. Tak różne skojarzenia prowadzą do wyróżnienia cech Świętego: pokora, czystość, dobrowolne ubóstwo; trwałość złota. Jacek „jaśniał światłością życia i głoszeniem Ewangelii, niezłomny w szerzeniu katolickiej wiary”⁷².

Lektor Stanisław wskazuje źródło świętości św. Jacka, jakim była postać św. Dominika⁷³. Kolejne zdania są niemalże zaczerpnięte z opisu życia św. Do-

⁷⁰ J.A. SPIEŻ, *Święty Jacek Odrowąż*, s. 68.

⁷¹ *Tamże*, s. 6-7.

⁷² LG, s. 1082.

⁷³ Por. J.A. SPIEŻ, *Święty Jacek Odrowąż*, s. 80.

minika, jakby autor chciał ukazać wielkie podobieństwo obu świętych, wierne naśladowanie Założyciela przez św. Jacka. Wymienione cechy łączą obu świętych: pokora serca, dziewicza czystość, gorąca miłość Boga i bliźnich. Przy ostatniej lektor Stanisław wskazuje na objawy owej miłości: „widok strapionych i płaczących wy-ciskał z jego oczu strumienie łez i z płaczem błagał dla nich o zmiłowanie Boże”⁷⁴. Kolejne podobieństwa to spędzanie nocy na modlitwie w kościele, skromny i surowy odpoczynek, chłostanie ciała, dodatkowo posty i całkowite wykorzystywanie czasu dla Bożych spraw⁷⁵.

Czytanie jako ostatnią myśl, a jednocześnie obraz duchowości św. Jacka, przedstawia Jego relację z Najświętszą Maryją Panną. Był on Jej szczególnym czcicielem, nie dziwi zatem, że duże znaczenie miały dla niego święta maryjne. W przeddzień uroczystości Wniebowzięcia NMP w mistycznym doświadczeniu usłyszał słowa: „Synu mój, Jacku, raduj się, albowiem twoje modlitwy miłe są mojemu Synowi i Zbawicielowi i o cokolwiek będziesz prosił za moją przyczyną, to otrzymasz”⁷⁶. Objawienie to umocniło Jacka w wytrwałej modlitwie za siebie i innych.

Następujące po czytaniu responsorium podejmuje temat światłości, jakby korespondując z początkiem II czytania. Pojawiają się tu fragmenty z Listu do Efezjan (Ef 5,8-9) oraz z Ewangelii św. Mateusza (Mt 5,14.16)⁷⁷. Jesteśmy światłością w Panu, jej owocem jest prawość i sprawiedliwość i prawda; a nasze światło świeci przed ludźmi.

Hymn jutrzni zawiera pięć zwrotek⁷⁸, piąta będąca doksologią jest taka sama jak piąta strofa w hymnie II nieszporów. Pierwsza zwrotka wzywa do wychwalania zasług św. Jacka, cieszącego się nagrodą w niebie. Trzy kolejne strofy opowiadają o Jego życiu – bez skazy. Autor zauważa, że cuda potwierdzały naukę, a nauka hojnie rozdzielana wśród ludzi, poznawana była na modlitwie. Ta myśl mogłaby zostać wyrażona przez cytat z Mądrości Syracha: „Będąc jeszcze młodym, (...) szukałem jawnie mądrości w modlitwie (Syr 51,13). W dalszej części następuje hasłowe wymienienie cudów, jakie dokonały się w życiu św. Jacka: panowanie nad wichurami, ujarzmianie fal, aby można przejść przez rzekę. To oczywiście aluzja do wspomnianej już przeprawy przez Wisłę. Wichury i fale przywoływać mogą także obraz burzy na jeziorze, uciszonych przez Jezusa (por. Mt 8,23-27, Mk 4,39, Łk 8,22-25). Woda, w obrazie fal czy rzeki, symbolizuje w Biblii nieszczęście, prześladowanie⁷⁹.

⁷⁴ LG, s. 1082.

⁷⁵ *Tamże*.

⁷⁶ *Tamże*, s. 1082-1083.

⁷⁷ *Tamże*, s. 1083.

⁷⁸ *Tamże*.

⁷⁹ F. RIECECKER, G. MAIER, *Leksykon Biblijny*, Warszawa 2001, s. 859.

Obraz uciszenia wichury i fal w życiu św. Jacka może wskazywać z jednej strony na zdolność pokonywania trudności misyjnych, z drugiej zaś na władzę nad złym duchem. W czwartej zwrotce przywołane są inne cuda czynione przez Świętego: wskrzeszanie umarłych, przywrócenie zdrowia chromym i ślepym.

Hymn nieszporny składa się również z pięciu strof⁸⁰, jak wzmiankowaliśmy ostatnia jest identyczna jak w hymnie jutrzni. Pierwsze wersety wzywają do radosnego sławienia św. Jacka, by z Jego pomocą złożyć hołd Wszechmocnemu. Trzy kolejne zwrotki odnoszą się do osób: św. Dominika, którego hymn nazywa wodzem i prawodawcą (w pełni zrozumiałe tytuły założyciela zakonu) oraz do Najświętszej Dziewicy. Dominik ukazany jest jako wódz przyłączający Jacka do zakonu. Idąc za wezwaniem założyciela Jacek realizował apostolski zapał. Środkowa zwrotka hymnu wskazuje na odwagę św. Jacka. Cecha bezdyskusyjna u kogoś, kto podejmuje się wypraw misyjnych⁸¹. Idąc śladami nauczyciela, Jacek wybiera surowe życie i prawdę. Ten wybór, prawdy nad kłamstwem, pragnienie niesienia prawdy musiał być szczególnie widoczny, skoro odnosimy do Jacka teksty mówiące o światłości i jej potędze wobec ciemności. Czwarta zwrotka to odniesienie do „czystej Dziewicy”; szczególnej relacji, jaką Jacek miał do NMP. Strofa przywołuje moment prywatnego objawienia, w którym Maryja zwraca się do Jacka słowami: Synu mój, Jacku. Zwrot bardzo osobisty, ukazuje szczególną miłość. Maryja nie mówi jednak jedynie o swojej relacji do Jacka, ale podkreśla, że Jego modlitwy są miłe Jej Synowi i Zbawicielowi. Lektor Stanisław komentuje, że to objawienie pocieszyło Świętego⁸². Wszystko zaś po to, by objawiała się łaska Chrystusa. W piątej strofie wybrzmiewa doksologia i prośba, abyśmy przez modlitwy św. Jacka mogli zamieszkać w niebie.

W tekstach oficjum nieszpornego zamieszczono także antyfonę do pieśni Maryi, która została zaczerpnięta z żywotu św. Jacka, lektora Stanisława⁸³. Są to słowa z objawienia błogosławionej Dziewicy św. Jackowi.

Zakończenie

Teksty euchologiczne wspomnienia św. Jacka zostały po II Soborze Watykańskim zmienione i mniej znajduje się w nich wątków zaczerpniętych z legend. Stały się przez to bardziej wiarygodne, a z drugiej strony uboższe w treść i mniej odnoszące się do św. Jacka; mają charakter bardziej uniwersalny, z powodzeniem dają się odnieść do innych świętych.

⁸⁰ LG, s. 1084-1085.

⁸¹ J.A. SPIEŻ, *Święty Jacek Odrowąż*, s. 67.

⁸² Por. LG, s. 1083.

⁸³ *Tamże*, s. 1085.

Rozległość tekstów, czerpanych zarówno z tekstów o pasterzach, jak też i zakonnikach, wskazuje na bogactwo świętości Jacka, który był zarówno gorliwym pasterzem, jak też skromnym zakonnikiem.

Tekst brewiarzowy II czytania godziny czytań, ukazujący niezwykle barwnie, przy pomocy obrazów i symboli życie św. Jacka, przytoczony bez legend i opisów cudów jest świadectwem duchowości, pobożności i gorliwej działalności św. Jacka. Legendy i przechowywane opisy cudów Świętego znajdujemy w hymnach godziny czytań, jutrzni i nieszpórów.

Św. Jacek, także współcześnie pozostaje Świętym, który budzi podziw, daje przykład pobożności i zachęca do budowania więzi z Bogiem i Dziewicą Maryją, nade wszystko zaś inspirowane do dzieł ewangelizacyjnych.

* * *

STRESZCZENIE

Artykuł podejmuje temat liturgicznego obchodu św. Jacka, dominikanina (ur. koniec XII w. – zm. 15 sierpnia 1257 r.) przypadającego 17 sierpnia. W artykule przedstawione zostały wiadomości dotyczące życia Świętego i Jego działalności zakonnej (założenie klasztorów dominikańskich w Polsce) i misyjnej. Omówiono modlitwy, którymi posługujemy się w obecnym mszale. Teksty współczesne zestawiono z dawniejszymi (przedsoborowymi). Porównanie pokazuje, że modlitwy mszalne zostały odnowione i przeredagowane, aby usunąć z nich elementy niepotwierdzone historycznie, ukazać zaś cechy świętości Jacka, takie jak m.in. gorliwość, wytrwałość, ufność w Bożą opiekę i pomoc. W artykule omówione zostały perykopy czytań mszalnych, jak również teksty liturgii brewiarzowej, by ukazać w nich drogi świętości Jacka Odrowąża. Jednocześnie w artykule przeprowadzono analizę tych tekstów, by odróżnić to, co stanowi historycznie potwierdzone fakty, od legend o Świętym, i dzięki temu odkryć głębszy, symboliczny, obrazowy sens przekazów o św. Jacku.

SUMMARY

Liturgical memorial of s. Hyacinth

The article addresses liturgical celebration of St. Hyacinth (St. Jacek Odrowąż), a Dominican (born at the end of the 12th century – died on August 15, 1257), which falls on August 17. Information is presented about the life of the Saint, his monastic

activities (such as founding Dominican monasteries in Poland), and his missionary work. In further, the article discusses the prayers included in the current Roman Missal. When compared to older Mass prayers (pre-Vatican Council II), these present-day texts have clearly been renewed and redrafted to remove historically unverified elements while highlighting St. Hyacinth's virtues, such as zeal, perseverance, trust in divine care and assistance.

The article examines chosen fragments of the texts of the Mass readings for this day, as well as of the Liturgy of the Hours, to showcase the paths of St. Hyacinth's sanctity. Analysis of these readings and prayers highlights distinction of historically confirmed facts and preserved elements of legends about the Saint, thereby uncovering the deeper symbolic and illustrative meanings of the accounts of St. Hyacinth.

BIBLIOGRAFIA

- Brzeziński, D. (2010). „*Chrystus wczoraj i dziś i na wieki*”. *Anamnetyczny wymiar roku liturgicznego*. Toruń: Toruńskie Wydawnictwo Diecezjalne i Wydawnictwo „Bernardinum”.
- Fros, H. (1982). *Wprowadzenie do Mszy o świętych*, cz. 2-3. Warszawa: Akademia Teologii Katolickiej.
- Fros, H. (red.), (1984). *Martyrologium czyli wspomnienia świętych przypadające na poszczególne dni roku*. Warszawa: Akademia Teologii Katolickiej.
- Konstytucja o liturgii świętej „Sacrosanctum Concilium”* [4.12.1963] (2008). W: M. Przybył (red.), *Sobór Watykański II. Konstytucje – Dekrety – Deklaracje* (48-107). Poznań: Pallotinum.
- Lekcjonarz mszalny*, t. VI. *Czytania w mszach o świętych* (2010). Poznań: Pallotinum.
- Liturgia godzin. Codzienna modlitwa Ludu Bożego*, t. IV (1988). Poznań: Pallotinum.
- Marecki, J., Rotter, L. (2009). *Jak czytać wizerunki świętych. Leksykon atrybutów i symboli hagiograficznych*. Kraków: Universitas.
- Martyrologium Rzymskie oraz elogia Świętych i błogosławionych z niektórych Martyrologiów Zakonnych* (1967), tłum. P. Turbak. Kraków: Wydawnictwo Apostolstwa Modlitwy.
- Mszał Rzymski* (1963). Przekład i objaśnienia opracowali O.O. Benedyktyni z Opactwa Tynieckiego. Poznań: Pallotinum.
- Mszał Rzymski dla diecezji polskich* (2010). Poznań: Pallotinum.

Mszał Rzymski łacińsko-polski (1968). Paris: Éditions du Dialogue.

Nowak, J. (2021). *Komentarz do Ogólnych norm roku liturgicznego i kalendarza*. Poznań: Pallotinum.

Rienecker, F., Maier, G. (2001). *Leksykon Biblijny*. Warszawa: Vocatio.

Spież, J.A. (2016). *Święty Jacek Odrowąż*. Poznań: W Drodze.

Vaulx, J. (1994). *Święty*. W: X. Leon-Dufour (red.), *Słownik Teologii Biblijnej* (972-977). Poznań: Pallotinum.

Witkowska, A. (1997). *Jacek Odrowąż, Hiacynt*. W: S. Wielgus (red. i in.), *Encyklopedia Katolicka*, t. 7 (640-641). Lublin: TN KUL.